

Gaýrat goýazy gelende...

Category: Kitapcy,Sport we turizm

написано kitapcy | 22 января, 2025

Gaýrat goýazy gelende... GAÝRAT GOÝAZY GELENDE...

kitapcy.ru

Sen türkmen aganyň ujasyndan uzap, ýanyndan ýaýran, goly ganaty, döş-damary dälmi? Onda sen saýhallydan sarmakly, gaýratlydan görmekli, namysdyr arly, çyn kesbi-kärlı, didesi nurly bolmaga borçlusyň. Eger sen gowulygyň gyrasynda görünmän, baran ýeriňi çäý-çanak edişiňe, oglan atasy bolangoňam, diriniklilik bilen waýa başyny çatmadyňmy? Onda, ilk-ä seň, şärikli öwlüyäne ýatan ataň tümmegi titrär. Soňam... Hawa, hawa, süňkleri şakyrdap oñurgasyna beze çykar. Yzyndanam, seň soňy saplanmaz pyssy-pyjurlykly alasarmyklygyň zерарлы, tä kyýamat-mağşar bolynça görinde dik oturar. Ana, şol sebäplem, biz bakylyga baran baba-kelanlarymyzy birahat etmezlik üçin, gitdigiçe wakyballyga, gitdigiçe pugtumallyga ýetip, gitdigiçe-de, goşgunymyzy syrdamaly. Edepekramdyr girim-çykymy whole bilen ýagşylyga ýaran bolup "Aý, ini,

ataň rahmet!" diýdirip, alkyş almaga çalyşmaly. Şeýle-de, ynsaby täretli ynsan balasy öz kökenli kowçumyna egele guradyp otyrmy ojagyndaky saçak başynda? Şonda ol ýerliksiz ýaňralyga ýaran bolşuna, pyňkyragetdin, sümügine at daňaýmaly etmän, ýa gaýry bir gotur gjemä ýetmän, belaý-kalaý öz hatyrasyny goraglamaly. Goňşy-golamyň ýaýlymly ýygynçagyna baranda-da öz nesil ulgamyna ysnat getirmän, oň at-abraýy üçin çalyşmaly. Işdir ýa aýry alada dahyl gelşiňe, ýanaşyk syrgyna düşdüňmi? Onda-da sen öz küren-kendiňe kesapat, ýagny çirk ýetirmezligiň aladasyna berlişine, pälipäkizelik bilen bile dem alaýmalysyň. Oň başga dagysy bolmaz. Ýa-da sen etrapdyr welaýatyňdan çykyp, golaý uluslaňña aralaşdyňmy? Täleý tüweleyi tigirlänsöň. Şeýle halatlarda hem sen egniňi sallayman, guýmy dürdäneliğiň saklaýşyňa, göbek ganyň gatyylan sahawatly topragyň üçin kükrek germäge tayýar bolaýmalysyň. Eger sen birden-bire dogduk Diýaryňdan daşlaşyp, uzak ülkelere aýak basdyňmy? Şonda sen öz mährem mekanyna gep getirmeden-ä, elliizar, gaýta oň mertebesini göge galdyrmaly. Çynma-çyna gelende bolsa, Ata Watan üçin gandyr jan bermäge ýekeje-de ikirjiňlenäýmeli dälsiň.

Hawa, eziz ýurduny garaçygy ýaly apalap ýören il ogly, hakykatdanam, şeýle ýanbermez bolşuna, meşhur Magtymgulynyň "İş geldi, başa düşdi, merdana boldum indi" diýen ýörelgesindrn ugur almaly elmydama.

Onsuzmy? Onsuz onuň ýyndamly samanhana çenlidir. Onsuz ol ýalan ýylgyranyň synyndan aslyşa getdin, baş günlük elpeşelpelik üçin, alyslara aşar-da "Aý, bir ýazykdan är ölesi ýok-la" diýşine, ýandym şährimden hatyny gönderip ugrar.

Eger il ogly-gerçegiň, aýasy sürçegiň, deri burçak-burçagyb Watana-götene bolan mähir-muhabbeti baş perdedeb owazlanma, onda-da, zarňyldyly owazlanma berdimi? Onda ol baran işini bitirip, giden ýerinden getirip, eden işi nusgalyk, geplän gezi güwälük merdi-merdana öwrülme bilendir.

Şan-şöhraty dünýä dolusyna, türkmen topragyna at-abraý äkelen Altymyrat inem jany jenewüt ýaly gaýraty goýazylaryň biri. Köpden bări onuň bile ýüzbe-ýüz oturyp, hemsöhbet bolmaň arzuwynda gezip ýörsemem, herki zadyň wagty-sagady bar diýleni. Tä azaphon aşnalama Amanmuhammet Nepesdir Hangeldi Myrat Kiçi dagy yzlaryna kelte tirkelen ýaly edip, akýaply Altymyrat Orazdurdlara eltinçä, rä ýazyjy Amanmuhammet Nepes özünüň Altymyrat barada ýazan oçerkine meniň redaktor

bolmagymy ündeýänçä, men üç öwrä dünýä çempiony bolsa-da, onuň erjellikden gelip çykýan edermenlige beslenen ömür ulgamyna beletligem diňe daş gulakdandy.

Şonda biz Altymyrat inini trener agasy Orazberdiniň öýünden gözlesegem, ahyry ony bir duşaşynyň aýdym-saz üýşmeleñinden tapdyk.

Dogrusyny dogry diýmeli. Men:

Gerdenleri çiginlek,
Syrdam boýly, eginlek,
Erleň-ýarlaň burunlak,
Gujak ilmez garynlak –

– ýapy ýaly bir äpet pyýada bilen gabatlaşdakdym welin, gör-ä!
Onuň!

Atamyrat pälwan	Artyk pälwan
Alymämmet pälwan	Balkan – Rejep pälwan
Amangeldi pälwan	Bähbit pälwan
Annaberdi pälwan	Beken pälwan
Annadurdy-Ýagsoran	Berberi pälwan
Arabaçy pälwan	Bähit pälwan
Wellek pälwan	Dady pälwan
Gazak pälwan	Dowul pälwan
Gapur pälwan	Doň pälwan
Gara pälwan	Düye-Begjan pälwan
Garly pälwan	Jeň pälwan
Geldimyrat pälwan	Jollyk pälwan
Gotur pälwan	Jumamyrat pälwan
Guldurdy pälwan	Zomy pälwan
Gurban pälwan	Kese pälwan
Güýç pälwan	Kiçi pälwan
Möwlan pälwan	Leňner pälwan
Mämmet pälwan	Molla pälwan
Mäti pälwan	Mommy pälwan
Naýza pälwan	Torköýnek-Orazdurdy pälwan
Nepes-Çaka pälwan	Täşli-Goçak pälwan
Nurgeldi pälwan	Hojamyrat pälwan
Öküz-Gurbanberdi pälwan	Hokgaýaka pälwan

Öwezli pälwan	Hudaýberdi pälwan
Pallak pälwan	Çary pälwan
Palta pälwan	Çoluk pälwan
Peleň pälwan	Çopan pälwan
Pendili pälwan	Ylýas pälwan
Popuş pälwan	Şalar pälwan
Poşmak pälwan	Şally pälwan
Päwi pälwan	Şeññew pälwan
Salar pälwan	Ekizbaý pälwan
Teke pälwan	Ýazjan pälwan
Töre pälwan	

– ýaly atly türkmen pälwanlarynyňky kysmy syrtlaşyp münäýmeli murtam, ýüzüňe garadygy howuňy basyp zamanaňy jünnek edýän hyrsyz syratam, guşak ýetmez bilem, at maýrar agramam ýok. Agam pahyr aýtmyşlaýyn, bisakgaldan bir ýalyň yüz ýaş ýigit. Ýöne jigerli ýüzünde dogum ody oýnaklap duran orta boýly Altymyrat ini edil çeňk ýaly. Seredäýmäge müçesi çaklaňrak görünse-de, basan ýerinden ot çykyp, gördügiň gözünü dokundyrýar. Görşende elleriniň gataňsyllygy aýalamma aňdymadygam bolsa, onuň otlukly gözlerindäki güýç-gujur gorabany diýsene.

Aslyýetinde, şeýdip, dogumyň daşyp, hyjuwyň joşup, imriner ilerlemelere ýetirmese, sen her näçe ýürek ursaňam, telwasly ýeňñe ýaran bolmarsyň. Galyberse-de, azym-azym ülkelerden eline tüýkürişine, ynamyny uçganakladyp, müňde bir arzuw bile bäsleşmä gelen gözü ýetik gerçekleri tozanyna garagetdin, Türkmen aganyň berkararly baýdagyny parladyp, onuň Gimnине kebzäňi jümsüldeder göçgün berdiräýmek Ärmämmediňem Ärmämmediniň işi ahyryny.

Ine, şeýdibem Türkmeniň abraýyny arşa göstermek üçin berçawly böwtleri böwsüp gelen Altymyrat jan bilen tanyşdym. Oňa egin deňäp, Baýramalynyň pagta arassalaýy zawodynyň işgärleriniň öñünde-de çykyş etdik.

Ana, şonda jemagatyň oňa buýsançdyr begenç, söýünçdir guwanç bile garayşyny göremde "Wah, meň şu kem-köseligim haçan galarka? Nâme üçin Altymyrat inini zähmet kollektiwleri bilen

"ýüzbe-ýüzlüge irräk ýetirmedimkäm?" diýip, özümem sykladym.
Ol dözmez janköyerleri bile pikirini paýlaşyp durka-da,
türkmen sportunyň asyrlardan aşa-aşa biziň günlerimize gelip
ýeten şanly sahypalaryny ýatladym.

Taý tapylmaz talantydyr pähim-paýhasy bile jümle-jahanda
birinji bolup sadranç-küst baýdagyny bulan Muhammet as-Suly
as-Şadranjy.

Atasy Jygalybeg tarapyndan tekini tutulan Gyraty bile
görülmedik menzillere ýetip, giňliginden elheder alaýmaly
çaýlardan dal bedewini towusdyryp, ýedi pilden ok geçiren
Görogly agam.

Ala golly sapany bile ganymyna paýhynlama salan erenler
biçüwli Garaja çopan.

Sesini ýarym menzile ýetirişine, Garrygala söweşinde (1857 ý.)
öwrüliş pursatyny döreden Durdy han ýanyk.

Şol uruşda çyrypyly sapanyny şarpyldadyp, ýowuz ýagynyň
serkerdesi Japarguly hanyň eýeriniň gaşyndan uran Söýün
Sapanly.

Birinji jahan urşunda ýüzin salyp barýan bedewleriniň bykynyna
bukulyp "Be, biz goçak bagtl-ow! Gör-ä, bir topar tagy at
gelýä-dä, üstümize tasap" diýşip duranlary berdilik işgiline
(zynjyryna) kökeren ýelden ýüwrük türkmen jigitleri.

Egnine boýunturuklyk agajy alyp, Tejenden Mara çalganaklap
barýarka, ýazlagçylaň ýanda düşlände, olara kowalap keýik
tutup beren Garaýyndam akgam.

Jöwmes jahylka haýatyň ugruja haýdaşlap, onuň erñeginde goýlan
telpegi aýagy bilen kakyşyna, ýanaşdyrylyp goýlan ýedi
taýharyň üstünden, şeýle-de, Güljemal hanyň toýunda iki sygyr
döläň depesinden gaýdyrylyp geçen, Gandaharda ýesirkä,
çommalyp, ýagny, it oturyşyny edip, okdurylyşyna, elini ýere
dirägetdin uly haýkylyk bile ýokarysy gyzganly iki adam boýy
howludan aşyrylyp, owganly garyndaşlara şowhunly tomaşa
görkezen Garryr bagşy...

Hawa, biziň kebzinde sök seräýmeli, baldyrlary juwazlyk ýaly,
ineriň budundan burun aldygy, oña uzyn-uzyn bagyrdyberýän döşi
gapak kysmy könelemmiz nirede bolsa-da, halkynyň abraýy üçin
aşyklysyna agram düşürip, garşıydaşlaryna çopan badakdyk

şallyny, (ol emeller Çopandyr Şally pälwana dahylly) salmadan gaýra durmady.

Şeýle-de olar:

Bir ýyl öñe seretseň,

Süle ýetişdir.

On ýyl öñe seretseň,

Daragt ýetişdir.

Elli ýyl öñe seretseň,

Gyz ýetişdir.

Ýüz ýyl öñe seretseň,

Ogul ýetişdir.

Müñ ýyl öñe seretseň,

Şägirt ýetişdir ~

– diýen ýorelgä ten berip, mynasyp oruntutarlaryňam burnuny sykdy.

Hawa, jan jigim!

Sen türkmen sportunyň lowurdyly bir halkasy. Sen külli Türkmeniň göz guwanjyna öwrülip, onuň adyny äleme çawlandyrдыň.

Goý, seniň aýagyňa ýörme çolaşman, gadamyňa gül bitsin! Seň ýeňişi li ýorelgäne husurlanma saljak kastly kitüwkeşleňňem, näme, ýoly ters bol-a.

Şeýdip, il buýsanjyna ganaty goşalanmalar girizip ýörkäňem, şägirtleň daşyňda egele gurap, yzyň janly kerwene dönsün!

Ümür ESEN. Sport we turizm